

DEUKALION I PIRA

Ljudi koji su u početku živjeli bezbrižno i sretno, ne čineći nikome zla, tijekom nekoliko se pokoljenja izrodiše. Nestade nekadašnje odanosti i pravednosti, a na njihovo mjesto dođoše prijetvornost i lukavstvo, nasilje i lakomost. Ljudi što življahu u to doba mjedenoga pokoljenja stadoše lađama ploviti nepoznatim morima, te zalaziti u utrobu zemlje iskapajući ondje rudno blago, uzrok svakoga zla. Pojavi se u tom traganju i pogubno željezo i od željeza pogubnije zlato. Izrodi se tako i rak, što se bori i jednim i drugim. I nestade učas svake sigurnosti; ni domaćin se nije ćutio sigurnim od gosta, i tast se stade bojati zeta, a žena snovati urote protiv muža svoga, a muž protiv žene, rijetka bijaše bratska ljubav.

Kada Zeusu, gospodaru svijeta, dopriješe do ušiju vijesti o takvim ljudskim zlima i opačinama, on odluči u ljudskom liku sam proputovati zemljom. Ali mu se posvuda pričini da su glasovi koji do njega dopriješe blaži negoli sama stvarnost. Jedne večeri, a bijaše to u kasni sumrak, stupi on u neprijazni i negostoljubivi dom

arkadskoga kralja Likaona, koji bijaše na zlu glasu zbog svoje divlje ćudi. Čudesnim znamenjima Zeus svima dade na znanje da je pred njih stupio sam bog, te se mnoštvo svijeta pokloni pred njim ničice. Samo se Likaon stade rugati svim tim pobožnim molitvama.

“Vidjet ćemo”, reče on potihom u sebi, “je li to smrtnik ili bog!” I Likaon potajice odluči da će gosta, netom o ponoći, kada ga savlada san, pogubiti neočekivanom smrću. Ali još i prije no što nakani ostvariti svoju vjerolomnu zamisao, dade zaklati nekog nesretnog taoca, kojeg mu je narod Mološana bio poslao, te još napola žive udove njegove naredi skuhati u vreloj vodi, a druge ispeći na vatri, te sve prostrije pred gosta na stol za večeru. Ali Zeus, koji prozre urotu Likanovu, odskoči od stola i osvetničkom munjom ošine dvor bezbožnoga kralja. Likaon se prestraši i dade u bijeg na otvoreno polje. Ali tek što jauknu, začu se zavijanje; odora, što je na njemu bila, pretvori se u dlake, a ruke u noge, i on se učas pretvori u krvoločna vuka.

Zeus se vrati na Olimp, sazove sve bogove u vijeće, te im priopći svoju odluku kojom je namjeravao uništiti opaki i zli ljudski rod. Najprije htjede zemlju spaliti svojim munjama, ali ga od toga odvratila strah da će time zapaliti i eter, te tako izgorjeti i sama os svemira. Odloživši ustranu munje što ih skovahu za njega Kiklopi, naposljetku odluči da na zemlju sruči prolom i pljusak te potopom satire ljude.

U Eolovu pećinu smjesta dade zatvoriti Sjevernjaka i druge vjetrove što razgone oblake, a samo Južnjaku dopusti izaći iz pećine. Južnjak se vlažnih krila ustremi prema zemlji, strašno mu lice pokrila gusta tama, brada otežala od oblaka, s bijele mu kose potekao pljusak, a magle zasjele na čelo. Iz njedara potekne voda. Zatim se vinu k nebu, rukom dohvati oblake, što ih bijaše svuda naokolo, te ih stane cijediti. Zagrme gromovi, a

silna se poplava sruči s neba. Usjevi se pognuše pod navalom oluje, razorena ležaše sva nada ratareva, upropašten ležaše mučan i tegoban rad cijele godine.

I Posejdon, brat Zeusov, dade se na pomoć u tom uništavanju. On sazva sve rijeke, i zapovjedi im:

— Odriješite uzde svojim strujama, nadirite na nasipe, provaljajte u domove!

Rijeke se učas dadoše na izvršenje njegova naloga, a i sam Posejdon probode trozubom zemlju, a potresom načini prolaz valovima. I tako potekoše rijeke preko otvorenih polja, nahrupiše i posvema prekriše njive, ponesoše sa svojim bujicama i stabla i hramove i kuće. Ako bi ponegdje i zaostala koja palača, doskora bi je prekrila voda, a njezin zabat i najviše kule nestajahu u virovima. Uskoro se more i zemlja više nisu mogli razlikovati, sve bijaše more, a to more bijaše bez obala.

Ljudi se stadoše spašavati kako su znali i umjeli. Jedan se uspne na najviši brijeg, drugi sjede u čamac, te stade veslati ponad krova svoje potopljene kuće ili ponad vinograda na brijegu, tako da ga je dnom svoga čamca dodirivao. U granju šumskoga drveća probijale se ribe, a vepra u trku sustigne poplava. Čitave narode odnije voda, a što valovlje poštedi, pomre kasnije od glada na neobrađenim i pustim ledinama bregova.

Takav jedan brijeg sa dva svoja vrhunca izdizao se u zemlji Fokidi ponad morske poplave, koja bijaše sve prekrila. Bio je to Parnas. U lađi svojoj do njega doplovi Deukalion u pratnji svoje žene Pire. Deukalion bijaše sin Prometejev, a Pira kći Epimetejeva. Otac Deukaliona na vrijeme opomenu, te mu sagradi lađu, da se u njoj spasi. Nikada nije na svijetu bilo pravednijeg i pobožnijeg muža ni vjernije i čestitije žene od njih dvoje. Tada Zeus pogleda s neba i vidje kako je čitav svijet poplavljen nabujalim vodama i kako je od mnogih tisuća ljudi preostao samo jedan ljudski par, oboje

nevini, oboje pobožni štovatelji bogova. Stoga pošalje Sjevernjaka neka rastjera mračne kišne oblake i odagna magle. I tako se iznova ukaza Zemlja Nebu i Nebo Zemlji. I Posejdon, vladar mora, odloži svoj trozub i umiri valove. Moru se iznova vratiše njegove obale, rijeke se sunovratiše u svoja korita, šume pomoliše svoje krošnje prekrivene gustim muljem, a za njima se pojaviše brežuljci. Napokon se rasprostriješe i ravnice, i konačno se iznova ukaza Zemlja.

Deukalion pogleda oko sebe. Zemlja bijaše pusta, a posvuda zavlada grobna tišina. Kada sve to vidje, suze mu potekoše niz obraze i on ovako reče svojoj ženi Piri:

— Ljubljena moja ženo, jedina životna družice! Kuda god da po zemlji pogledam, ne mogu naići ni na jednu živu dušu. Nas smo dvoje jedini narod na zemlji, svi drugi izginuše u strašnom potopu. Ali ni mi sami još nismo sigurni za svoj život. Svaki oblak koji vidim straši moju dušu. Što ćemo sada sami na opustošenoj zemlji, sve i ako je minula svaka opasnost? O, da me je moj otac Prometej podučio vještini stvaranja ljudi i udahnjivanju života oblikovanoj glini!

Tako reče i stade gorke suze liti. Sa svojom ženom klonu ničice pred razvaljenim žrtvenikom božice Temide i oboje stadoše moliti:

— Reci nam, božice, kako da obnovimo naš razoreni naraštaj. Povrati život izumrlom svijetu!

— Odstupite od moga žrtvenika — začu se glas božice — zastrite glave i bacajte kosti svoje majke preko svojih ramena!

Dugo se oboje čudili ovakvoj zagonetnoj božanskoj riječi. Pira prva prekide šutnju. Obrati se samoj boginji i zamoli je za oprost što neće poslušati njezine riječi, niti će vrijeđati sjenu svoje majke razbacujući njezine kosti. Ali Deukalionu proleti duhom neki svijetli tračak,

pa on stade umirivati svoju ženu ovakvim prijaznim riječima:

— Ili se varam ili pobožne riječi bogova ne kriju u sebi nikakva grijeha! Naša je velika majka Zemlja, a njezine su kosti kamenje; to kamenje moramo mi, Pira, bacati iza sebe!

Oboje još neko vrijeme sumnjahu u tumačenje što ga iznije Deukalion, ali napokon odluče pokušati. Odvrate se podalje od žrtvenika, zastru glavu, otpašu odjeću i stanu bacati kamenje iza sebe, kako im je bilo naloženo. I dogodi se čudo: kamenje poče gubiti svoju tvrdoću i oporost, postade mekano, poče rasti i zadobivati ljudski oblik. Ljudski se oblici uistinu stadoše ukazivati, ali ne sasma jasno, već nalik na netom isklesane likove ili kipove što ih je umjetnik u grubim potezima u mramoru isklesao. Što je na kamenju bilo vlažno ili od zemlje, od toga posta meso na tijelu; što je bilo tvrdo i čvrsto, pretvori se u kosti; žile u kamenju ostadoše žile u ljudskom tijelu. I tako u kratko vrijeme, uz pomoć bogova, od Deukalionova kamenja postali muškarci, a od Pirina žene.

To svoje podrijetlo ne može ljudski rod zatajiti ni danas: tvrd je, čvrst i izdržljiv u naporima. Sve nas u njemu podsjeća na sjemenje iz kojega je iznikao.